

Müge İplikçi

Kül

ve

Yel

♥ can
roman

MÜGE İPLİKÇİ
KÜL VE YEL

Can Çağdaş

Kül ve Yel, Müge İplikçi

© 2017, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Alkım Yayınevi, 2003

Can Yayınları'nda 1. basım: Eylül 2017, İstanbul

2. basım: Aralık 2022, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan

Editör: Mustafa Çevikdoğan

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-3451-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

MÜGE İPLİKÇİ
KÜL VE YEL

ROMAN

♥can

Müge İplikçi'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Çok Özel İsimler Sözlüğü, 2017

Sil Baştan, 2019

Kalpten Seven İnsanlar, 2020

MÜGE İPLİKÇİ, İstanbul'da doğdu. Kadıköy Anadolu Lisesi'nden sonra İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. İstanbul Üniversitesi Kadın Sorunları ve Araştırma Bölümü ile The Ohio State University'deki yüksek lisans derecelerinin ardından öğretmenlik yaptı. Önce öyküleriyle tanındı. *Perende, Columbus'un Kadınları, Arkası Yarın, Transit Yolcular, Kısa Ömürlü Açelyalar, Tezcanlı Hayalet Avcıları* ve *Çok Özel İsimler Sözlüğü* adlı yedi öykü kitabı var. Ardından altı romanı yayımlandı: *Kül ve Yel, Cemre, Kafdağı, Civan, Babamın Ardından* ve *Sil Baştan*. *Yıkık Kentli Kadınlar* ve *Cımbızın Çektikleri* (Ümran Kartal'la birlikte) adlı inceleme kitapları da bulunan Müge İplikçi, 1996'da Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülü ve 1997'de Haldun Taner Öykü Ödülü üçüncülüğünü kazandı. Yazdığı ilk gençlik romanı olan *Yalancı Şahit* ÇGYD tarafından Yılın En İyi Gençlik Romanı Jüri Özel Ödülü'ne değer görüldü. Yazar, bunun ardından bir diğer gençlik romanı olan *Saklambaç*'ı yazdı. İplikçi'nin beş çocuk kitabı daha var: *Uçan Salı, Acayip Bir Deniz Yolculuğu, Kömür Karası Çocuk, Dondurmam Tılsım* ve *Günaydın Bendi*. *Gezi Direnişi*'ne katılan gençlerle *Biz Orada Mutluyduk* adlı bir de röportaj kitabı bulunuyor. İplikçi'nin eserleri başta İngilizce, Almanca ve Arapça olmak üzere birçok dile çevrildi. Türkiye PEN Kadın Yazarlar Komitesi başkanlığını aralıklı olarak 2004-2005 ve 2007-2009 yılları arasında yapan yazar aynı zamanda Medyascope.tv'de *Zeytin Dalı* ve *Sabun Köpüğü* programlarını hazırlayıp sunuyor.

Önsöz

Kül ve Yel'i ABD'nin Irak'ı işgal ettiği bir dönemde, yüksek lisans tezimi savunurken yazmaya karar vermiştim. *Yıkık Kentli Kadınlar* olarak sonradan kitaplaştırdığım bu çalışma, üçüncü dünyada kadın olmak ve 1998 Gölcük Depremi üzerine yoğunlaşıyordu. Bellek, coğrafya ve kimlik kavramlarını memleketimden çok uzaklarda tartışırken *Kül ve Yel*'in ilk taslaklarını yazmaya başlamıştım bile. Alzheimer'lı Fehime'nin öyküsünü (yoksa Feride mi demeliyim), bir nevi Türkiye'nin belleğini düşünerek yazmıştım. İlk kitap, belleğin anlaşılabilirliğine, kayıplarına, gelgitlerine ve şaşırtıcı çılgınlığına "çılğınca" giren bir kitaptı. Ancak kafamdaki soru işaretleri bitmemişti. Dahası araya kitapla ilgili hiç beklemediğim pürüzler girdi. Politik değil ticari nedenlerden ötürü kitabım mahkemelik oldu. Bu da bana bir bedelle döndü elbette; kitabı yıllarca unutmam gerekti. Açılan davayı, hatta davaları kazandım. Ancak aradan on beş yıl geçmişti! Fehime'nin belleğindeki kayıpların çoğu artık bana bir şey ifade etmiyordu. Bu yüzden metnin orijinal satırlarına zaman zaman dokunarak kendimce daha netleştirmeye çalıştım. Bazı bölümlerin yerlerini değiştirdim, eksik bulduğum yerleri yeniden yazdım, fazla bulduğum yerleri, hatta karakterleri de çıkardım. Bu koşullar altında "son"un değişmesi gerekiyordu. Onu da Fehime'den esirgemedim! Elinizdeki kopya böyle bir kopyadır.

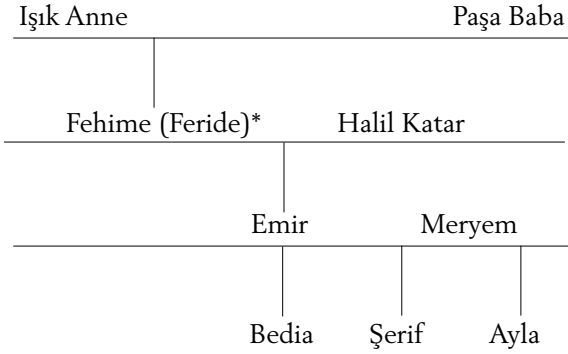
Sanırım hâlâ çetrefil bir metin sayılabilir *Kül ve Yel*. Ve sorular bitmiş değil. Neden dersenez, çağımızın dinamikleri

düŖünüldüğünde bu metin defalarca yazılabırmıŖ gibi geliyor bana.

Müge İplikçi, 2017

Tansel'e, bana hatırlattıkları için

KATAR AİLESİNİN SOYAĞACI

* Fehime'nin gerçek ailesi Şerif (baba), Ayla (anne), Bedia (kız kardeş).

I. BÖLÜM

Biri siyah diğeri beyazdı taşların. Hayatlarımız gibi; unutuş ve hatırlayış gibi. Birbirine sürtündü taşlar, çakmaktaşı böyle doğdu, ateşle bu suretle donandı her yer. Nedeni ak ve kara olsa da sonucu ak ve kara değildi yangının. Kld, sadece kl. Yeniden yel çıkana kadar, yeniden ak ve karaları yeryüzüne dağıtana kadar sadece kld yangının rengi.

Yangından geriye küllerin kaldığını biliyorum. Kimi küller uçar gider. Kimileriye kalır. O kalan küller, madde- nin ve hatta bedeninin yandıktan sonra ondan geriye kalan, yanmayan ya da yanamayan bölümüdür. Onu hiçbir yel kolay kolay söküp alamaz.

Yanmışsan ve çıkan yelle uçup gitmişsen, kurtuldun. Güvenli bir biçimde unuttun, güvenli bir biçimde hatırladın. Hatta ldn.

Vay geldi bitemeyenlerin, uamayıp geride kalanların başına.

Benim ykm bu biçare masallardan biriydi işte Kınalı.

1

Uçurtma Sahnesi

“İlk Önce Sen Vardın Şerif” klibinin uçurtma sahnesi çekimi öncesiydi. Çekim ekibi evdi sokaktı derken bir haftadır perişan haldeydi.

“Şükrü Bey” diyen kız gencecikti. Elinde kocaman kırmızı bir uçurtma vardı. Kabloların, kameraların arasından ilerledi. Uçurtmanın kırmızı kuyruğu kablolarla sarıldı, kablolar uçurtmayı tuttu bırakmadı, hırsıyla çekti kız kuyruğu, bunalmıştı uçurtmanın nazından. Asık suratlı bir adam olan Şükrü’ye elindekini gösterdi.

“Şükrü Bey, bu koca uçurtmayı ne yapacağım?”

“Elinin körünü yapacaksın!” dedi içinden Şükrü.

Şerif’e borçluydu; en azından borçlu hissediyordu kendini. O, öyle ya da böyle kayınbiraderi sayılırdı. Bedia ile ta oralara ilk gittiklerinde evinin anahtarını onlara bırakıp bir motel odasına yerleşmemiş miydi Şerif? O motelde, sırf Bedia ve Şükrü’nün rahatı için aylarca kalmamış mıydı? Bedia’yla, toparlanmayı umut ettikleri o evde, Şerif’in evinde, aylarca hayatı kaptan kaba boşaltmamış mıydılar?

Şerif, Bedia’nın intihar girişimlerinden hep Şükrü’yü sorumlu tutacaktı. Söze dökülmeyen, hatta ima bile edilmeyen ama her iki tarafça da hissedilen bir dizi ünlem cümlesi vardı aralarında:

“Bedia’yı sen yok ettin Şükrü!”

“Bunu bana söyleyecek son adamsın sen be Şerif. Onun asıl katili babasıdır, babanızdır, biliyorsunuz!”

“Ona her şeyi unutturabilirdin. Çocuğunu doğurmasına izin verebilirdin!”

“Çocuk mu? Çocuk istemeyen asıl oydu. Bunu bahane olarak gösteren, benden kopup giden o!”

“Ona her şeyi unutturacak şu dünyadaki tek insandın sen!”

“Sanmıyorum. Öyle olsa oğlu yaşındaki insanlarla birlikte olmazdı!”

“Sen bir işe yaramazsın Şükrü!”

“Bak sen... Dinime küfredene bak sen! Onca gidilen yoldan sonra bunu söylüyorsun demek...”

“Sen en iyi kaçmasını bilirsin Şükrü! Sıvışmayı! Fareler gibisin. Tehlike kokusu aldın mı vın!”

Yine de...

Hep bu “yine de” içindi her şey. Yine de Şerif’in yeri ayrıydı. Corvette’ti Şerif, gençlikleriydi. Dahası Şerif’te Bedia’yı hatırlatan bir hayal vardı. İlk önce sen varsın, derken, Şerif’in yaşam sancılarını beyninin bir yerinde –keskin bir ağrı ya da bir kramp olsa da bu– yüklenmiş, hayata verilecek bir cevap vardı: “Ben suçsuzum,” olabilir miydi o ya da, “Hepimiz suçluyuz...”

Yine de “hepimiz suçluyuz”, kafasındaki ağırlığa verebilecek en mantıklı cevaptı Şükrü’nün.

O yüzden buralara kadar geldi bir kış vakti, çekim yerlerini saptadı, maliyeti hesapladı, Şerif’in geçmişini bir kez daha kendi kafasında tasarlamaya çalıştı. Şimdi ise yazdı. Artık hayata geçirilmesi gereken bir süreç vardı. Klibin hayata teğellenmesi lazımdı. O Sipahi ailesinden alınması gereken intikamlar vardı kapıda bekleyen. “Bu benim senden son isteğim,” demişti Şerif, hücreleri-

ni yiyip duran o hastalığın içinden. “Bu parçanın klibinin başında bulun Şükrü,” demişti, “sen benim en büyük düşmanımsın,” der gibi.

Şerif’in düşmanlarıyla kurduğu o ilişkiyi bilirdi Şükrü. Bugüne kadar her şeyi karşılarından öğrenmiş olmasına şaşmamalıydı Şerif’in. Aralarındaki bu gizli sözleşmenin bu gizli düşmanlık üzerine yapılmış olmasına da. “Bütün öğrendiklerimiz düşmanlarımızın eseri,” derdi Şerif. Ne yalnız bir oğlandı! Ne çekilmez bir adam! Ama yine de... Yine de onda kendini gördüğünü kendinden saklayamaz olmuştu Şükrü.

“Benim işlerimi bundan böyle sen yap, ben yaşlı, hasta bir adamım,” demişti Şerif. İşler, “İlk Önce Sen Vardın Şerif”in Yelkovankuşu’ndaki çekimleri ve bu çekimlerin maddi ve manevi yükü demektir. Ön hazırlıklar, son hazırlıklar, ölüm döşegindeki Tabure Sultan Fehime Hanım’ın huzuruna yapılan o zor ziyaretler, yaşlı kadının kimi kez onu hiç hatırlamaması (şükürler olsun!), kimi kezse geçmişindeki en büyük düşmanlarıyla kıyaslaması, Bedia’yı hatırlaması, Bedia’yı hiç hatırlamaması, hüsranslar, Ayla’yla sokaklarda buluşmalar, bu sokaklarda sağa sola dağılmış mimariyi gözlemeler ve elbette Ayla’nın devraldığı Yelkovankuşu Malikânesi – bu kadar ruh kıyımına neden olduğuna göre sadece bir malikâne olmalıydı bu mazbut ev; ruh biçiciliğindeki görkemiyle sadece ve sadece bir malikâne. Bu malikânede kalmak zorunda kalışı, o manolyalı evdeki konukluğu kaderin bir cilvesi miydi yoksa icadı mı? Çatlak hazretleri ermiş Fehime’nin bu işte ne kadar parmağı vardı; Ayla’nın, peki ya Ayla’nın? Ayla’nın soluk benizli yüzünde Fehime’den devraldığı çatlaklığı yoksa veliliği yoksa yoksa o derin çağla rengin, gözlerden bütün bedene yayılan iksirinin bu işte ne ölçüde payı vardı? Ortada bir icat varsa kafasını bulandırmaya yetmişti Şükrü’nün ve bundan böyle çoğu şeyin kendi elinde ol-

mayacağını ona hissettirmişti. Bedia'dan sonra Ayla'ya tutulmak üzereydi Şükrü ve bu en beklenmedik şeylerden biriydi... Aşk ve Şükrü! Şükrü ve Katar ailesine duyduğu tarifsiz aşk... Ta en baştan bir kahraman olamayacağını bilirdi bilmesine Şükrü ama şimdi vardığı nokta ona şunu söyleliyordu sanki: "Zavallı biçare mahluk Şükrü!"

Bir zamanlar yitirdiği gençliğinin şehrinin, bir diğer zamanda sevdiği bir kadına bürünen suretinde (Bedia!), bir şehirde, yeniden, yitirdiklerinin bedellerini kendi kendine ödetmeye hazırlandığını hissediyordu. "Bazen birine verilen sözler aslında kendimize verdiğimiz sözlerdir," cümlesinde yatan gerçeğin manasını buluyordu. "Buraya Şerif için, onun geçmişini kucaklamaya hazır bu mizansen için, sırf bunun için mi geldiğini sanıyorsun? Sen buraya asıl kendine ait birçok suçu hafifletmek için geldin," diyordu bir ses içinden. O sesi sevmese de ona hak veriyordu. Buradaki rolü, hayatının en esaslı rollerinden biriydi. Kısacası gönlü bir sahicilik arıyordu geçmişte, klip bahaneydi bal gibi. Şerif'le, Şerif'in hayalinin gezindiği bir şarkıda, onun ete kemiğe bürünüşünde Şükrü diye birini arıyordu, bu kesin. Bulup bulamayacağını ise bilmiyordu, tuhaf.

"Bu uçurtma klibin en can alıcı sembolü," dedi kıza.

Çapkın bir adam olmasına rağmen karşısındaki kıza kafasında cisimleşmiş bir kadın fikrine değil "olsaydı senin kadar olurdu şimdi herhalde" diye zihninden geçirdiği ve içini sızlatan çocuk yüzlü bir hayale taşıdı.

"Bu klipte her şey bir şeyin sembolü zaten," dedi kız canı sıkkın. Hayatın semboller üzerinde durulmayacak kadar hızlı ve insanları umursamaz bir biçimde geçtiğini düşünenlerdendi. "Staj diye en komik işleri yaptırıyorlar insana, sonra da emek deyip asgari ücret üzerinden maaş veriyorlar. Derinine insan bunlardan demokratını bula-

mazsın ha!" diye söylendi kendi kendine. "Hem öyledirler hem de kapitalizmin göbeğinden beslenirler. Sonra da semboller derler, hayat çetrefil bir düzenek cümlesinin etrafında felsefi derinliklere dalarlar. Mahzun gözlerle insanın suratına bakarlar ve siz anlamazsınız derler."

"Şerif Bey bunu önemsiyor," diyerek düşüncelerini böldü Şükrü karşısındaki kızın.

"Anlıyorum," dedi kız hayli alaycı.

"Önemsiyormuş. Bu Şerif denilen herifin resmen kafadan kontak olduğunu söylüyorlar. Babasını da defalarca öldürmek istemiş. Baban mı var derdin var ya! Yine de... affedilir iş değil ha!"

"Şimdi Meydan'a iniyoruz," diye bir ses geldi ilerlerden. "Hadi toparlanın..."

Elindeki uçurtmaya dik dik baktı kız, alı al moru mor.

Elindeki kıpkırmızı uçurtma da kıza. Sonra, birlikte, evin pencerelerine. Onları gizlice takip eden cadıya. Fehime cadısının bulunduğu hizaya.

Sonrası ise Meydan'dı.

Meydan'ın vapur iniş çıkışlarında dalgalanması dışında o saatte sakin olduğu söylenebilirdi. Çekimin neredeyse ilk ve en güç yeri burası. Bir yel, Şükrü'nün ses ve ışık büyücüsü muhafazakâr belediye encümeni Korat Sipahi'nin gözlerini andırır bir yel, fıldır fıldır, sahtekârca dönüyordu yuvalarında. Bu yel nereden çıkmıştı sahi?

Meydan'daki büyük ışığın altına alet edevat yerleştirildi. Gelgelelim uçurtmanın kıvraklığının ve hatta insanılığının nasıl verileceği tartışma konusuydu. Uçurtma, kalabalığın içinde gökyüzünde süzülürken kolaydı her şey ama ışığa dolanışı, banklarda oturan anne ve çocuklarının kucağına düşerkenki canlılığı nasıl verilecekti? Saatler ilerliyor ve bu manasız tartışma uzayıp gidiyordu.

Şerbetçi'de yangın mı çıkmış?

Ama o çok eskidendi.

Bir daha dönülemeyecek kadar eskiden.

Bu odadaki koku da ne?

Yangın... Çıldırılmış bir haldeydim.

Kaybetmenin eşiğine varmıştım.

Havada is kokusu.

Yangınla başladı her şey ve yangınla bitti.

Fareler, her yer farelerle doluydu yine.

Kül ve Ye'l'de Müge İplikçi hepimize tanıdık gelecek bir aile hikâyesi anlatıyor. Toprakları unutmakla yoğrulmuş bir coğrafyada Alzheimer'lı bir kadın, Fehime (belki de Feride), anlatılabilecek en doğru hikâyeyi hatırlıyor. Bir ailenin uzun yıllara yayılan sarsıcı öyküsü, hafızanın kuytu köşelerinden, dehlizlerinden kendine yol buluyor.

